

เรื่อง เรือนพระไ้

รายละเอียด

เมืองกำแพงเพชร มีบ้านโบราณจำนวนมาก เนื่องจากกำแพงเพชรเป็นเมืองเก่าแก่ อายุหลายร้อยปี บ้านหลังหนึ่งเป็นห้างทำไม้ของพะไ้ในอดีต ยังหลงเหลือความยิ่งใหญ่ให้เห็น เพียงไม่ถึงครึ่งหนึ่งของอดีต จากตัวเมืองกำแพงเพชรเดินทางไปยังฝั่งนครชุมแล้วข้ามคลองสวนหมากผ่านวัดสว่างอารมณ์ ขึ้นไปชมบ้านไม้สองชั้นใต้ถุนสูงหลังใหญ่ ชาวบ้านเรียกกันว่า บ้านห้าง หรือ บ้านห้าง ร. 5 หรือบ้านพะไ้ตั้งตระหง่านอยู่ริมคลองด้วยสภาพที่ทรุดโทรม พื้นบ้านผุพัง เรือนไม้หลังนี้มีประวัติความเป็นมาที่ทรงคุณค่าของชาวนครชุม และเมืองกำแพงเพชร บ้านห้างเป็นแหล่งรวมเรื่องราวการทำไม้ในป่าคลองสวนหมากกับตำนานพะไ้วีรบุรุษของชาวปากคลองผู้บูรณะวัดพระบรมธาตุให้อยู่คู่ เมืองนครชุมมาจนถึงทุกวันนี้

พะไ้เจ้าของบ้าน มีชื่อเต็มๆ คือ พะไ้พะเลาช่วยล่า สะมะเย เป็นพ่อค้าไม้ผู้มั่งคั่งชาวกะเหรี่ยงอยู่ในบังคับของอังกฤษ เดินทางจากพม่าเข้ามาทำไม้ในเขตพื้นที่ป่าคลองสวนหมาก โดยการนำพาของ มองม่อ มองปีล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2429 พะไ้ก็ได้แต่งงานกับคนไทยที่ชื่อ แม่ทองย้อย บุตรสาวผู้ใหญ่บ้านวัน และอำแดงไทย ซึ่ง

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

มีบ้านเรือนอยู่ริมคลองสวนหมากใกล้กับบ้านห้าง และได้มีบุตรธิดาด้วยกัน 4 คน (ปัจจุบันเสียชีวิตหมดแล้ว) เท่าที่พอสืบค้นได้รู้จักชื่อ เพียง 3 คนคือ ป้าแกล ป้าทับทิม และนายทองทรัพย์ ซึ่งได้ตั้งนามสกุล “รัตนบรรพต” ซึ่งเป็นนามสกุลที่ได้รับพระราชทานจากรัชกาลที่ 5 สืบสายมาจนถึงทุกวันนี้

ลักษณะสถาปัตยกรรม บ้านห้างหรือเรือนปั้นหยาประยุกต์สองชั้น ขนาดหน้ากว้าง 20.50 เมตร ลึก 11.50 เมตร มีเรือนประกอบด้านข้างอีกสองหลัง มีนอกชานแล่นกลางขนาดกว้าง 10 เมตร ยาวเกือบ 20 เมตร เชื่อมบ้านสามหลังเข้าด้วยกัน ด้านหลังมีสะพานเชื่อมต่อไปยังครัว และห้องน้ำห้องส้วม ห่างจากตัวบ้าน ราว 7 เมตร โครงสร้างทั้งหมดทำด้วยไม้เบญจพรรณ สภาพบ้านรื้อมา (มีเรื่องเล่ากันว่า ชื่อมาจากเรือนพระยาบรมณรงค์สงคราม เจ้าเมืองกำแพงเพชร) นำมาปลูกใหม่ แต่ดัดแปลงบางส่วนออกให้เหมาะกับการเป็นสำนักงานห้างค้าไม้ ระเบียบด้านหลังทั้งหมดได้กันเป็นห้องทำงานเพื่อให้กว้างขวางขึ้น ชั้นล่างเรือนใหญ่ มี 4 ห้อง คือห้องพัสดุกองช่าง ห้องเสียนพนักงาน ห้องโถงใหญ่ เป็นห้องทำงานของพะโป้มีบันไดขึ้นลง 2 ทาง ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ชั้นบนมีลักษณะเหมือนชั้นล่าง แต่มีระเบียบยื่นออกไปทางคลองสวนหมาก เล่าว่าพะโป้นั่งชมการต่อแพบนเรือนหรือบ้านห้างนี้เอง บ้านห้างเป็นเรือนที่สร้างได้ละเอียดอ่อน มีลายฉลุแบบเครือเถารอบเรือน สวยงามสมกับเป็นเรือนและห้างสำหรับคหบดีผู้ใหญ่ในเมืองกำแพงเพชร

เจ้าของบ้านคนปัจจุบันคือ นางวัฒนา อุดมรัตน์ศิริชัย ข้าราชการครูบำนาญ มีเจตนาเสียสละจึงเคยทำเรื่องยกบ้านและที่ดินหลังนี้ให้กับทางราชการ กรมศิลปากร โดยการประสานงานของชมรมผู้รักษ์เมืองกำแพงเพชร (อาจารย์ สันติ อภัยราช ประธานชมรม) ในปีพ.ศ. 2540 เพื่อทำพิพิธภัณฑ์พระพุทธรเจ้าหลวง ประพาสต้นกำแพงเพชร แต่ทางราชการปฏิเสธมา บ้านหลังนี้จึงยังมีได้ดำเนินการอย่างไรต่อไป นับว่าน่าเสียดายอย่างยิ่ง

คำสำคัญ : เรือนโบราณ

ที่มา : สันติ อภัยราช. (2558). เรือนโบราณกำแพงเพชร. กำแพงเพชร: ม.ป.ท.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-03-05

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1354&code_db=610007&code_type=01